

GAZETA TRANSILVANIEI

PROPRIETARĂ: ASOCIAȚIUNEA „ASTRA” BRAȘOV

Are de două ori pe săptămână prin îngrijirea
Comitet de redacție.

Alierele tipografiei „Astra” Tf. 1102.
Pagini 4-6-8 Lei 3.

STEAG RIDICAT LA

1838

GH. BARIȚIU ȘI SFÎNȚIT DE LUPTUL PURTATE SUB CUTELE LUI
DE ATĂȚIA URMAȘI, ÎN FRUNTE CU MUREȘENII

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BRASOV.

B-dul REGELE FERDINAND Nr. 12 Tf. 1513
Abonamentul anual lei 300 Autorități și Societăți lei 60
Anunțuri și reclame după tarif.

Nr 6 Inreg. Trib. Brașov S. II No. 6. II. 71/942

Sâmbătă 22 Ianuarie 1944

Anul 107

Omagiu Moldovei

de V. Branisce

Scrisul românesc a comemorat
împlinirea celor două veacuri dela
moartea cronicarului Ion Neculce.
Sau adus în aceeași măsură elogiul
boierului iubitor de țară și neam, —
care prin scrisul său cald și co-
lorat a scuturat colbul greu, aș-
ternut pe faptele înaintașilor, dăru-
indu-ne cele dintâi pagini de proză
românească, ce aveau să nete-
zească drumul literaturii noastre
culte, — cât și Moldovei, pământului
românesc unde au răsărit cele mai
alese flori ale gândirii și simțirii
neamului.

Este în climatul Moldovei un
ce specific care face ca poama să
dea rod mai dulce decât oriunde
alturea, ca vorba să fie mai do-
moală și gândirea mai adâncă.

Este în ospitalitatea Moldovei
o atât de desăvârșită dăruire, încât
mulți din fruntașii Transilvaniei
au găsit acolo un ogor prielnic
pentru rodnică lor acțiune; iar
prigebii ardeleni își vor aduce
aminte cu mereu vie recunoștință
de anul 1917, când căldura vetrelor
moldovene le-a alinat suferințele,
în vremuri de izbeliști.

Evenimentele mai recente au
creat o nouă legătură între noi
și Moldova.

Același vânt vrăjmaș, care
cutremurase din temelie hotarele
românești, a lovit în anul nefast
1940 așezările ei dintre Prut și Nis-
tru și a ciuntit la mieznoapte ctitoria
lui Ștefan cel Mare precum a
frânt în două pământul sfintei
noastre Transilvanii.

De aceea, astăzi, când la ori-
zont se ivesc nori negri, stârniți
de involburarea luptei, gândul
nostru stă de veghe la hotarul de
răsărit al Moldovei.

Iar Transilvania, mutilată, cu
mormintele rămase înafara hota-
relor, cu fiii ei cei mulți pribegi în
proprie țară, cu dorul nestins pen-
tru cei rămași să înfrunte urgiile
nepastei, Transilvania de ieri și
de totdeauna trimite o frățească
îmbărbătare provinciei surori, pe
care o vrea întreagă, în granițele
ce i le-a statornicit cu spada și
cu sânge Ștefan-Vodă.

Cinstind figură blândă a lui
Ion Neculce, boierul iubitor de
țară și adevăr, noi cinstim sufletul
Moldovei de care ne leagă amin-
tri trainice și cinstim pământul
ospitalier, unde s'a transplantat
multă energie descălecată de pe
plaiuri transilvane.

Unirea Principatelor

de

N. Babole

Ziua de 24 Ianuarie, aniver-
sarea unirii celor două principate:
Muntenia și Moldova, s'a înscris
de mult între marile praznice ale
neamului nostru.

Dar, până să se ajungă la
Unire, s'au sbătut atâtea spade,
s'au frământat atâtea condeie, s'au
sbuciumat atâtea suflete.

Generația dela 1859 a știut
să lupte nu cu arme ucigătoare,
cu care dacă ar fi trebuit să lupte
nu ar fi rămas cu nimic mai pre-
jos de generația noastră, ci cu ar-
mele sacrificiului și abnegației. Ea
este pilda cea mai vie de ceea ce
poate face vrednicia unui neam.

Unirea s'a făcut împotriva vo-
inței marilor puteri europene. Ele
în loc să o favorizeze au căutat
să o împiedece pe toate căile. Dar
ce puteau face împotriva unui neam
întreg, solidar și hotărît să lupte
și să moară pentru realizarea
unirii atât de scumpe lui.

Să se știe că un popor, care
timp de 2000 de ani a cunoscut
cele mai vitrege apăsări, a trecut
prin cele mai mari pericole, a suferit
umilințe nespuse, păstrându-și
totuși neștirbite limba și ființa sa,
acel popor poate să privească vi-
torul cu încredere și fără teamă.

Dar marea înfăptuire dela 1859
a trezit, mai presus de toate, avân-
tul neamului pentru ultimul asalt:
Unirea tuturor Românilor într'un
singur stat.

În aceste zile de încheștare,

de foc și de sânge, ne-a fost dat
încă odată să cunoaștem, poate
mai mult din vina noastră, și du-
rerea și umilirea, ca de atâtea ori
în cursul sbuciumatei noastre is-
torii. Hotarele noastre au fost știr-
bite, unirea mândrei noastre patrii
a fost frântă. Durerea ne-a cople-
șit sufletele, umilința ne-a plecat
irunțile.

Dar și de astădată am legat
din nou firul rupt al istoriei și de
astădată s'au trezit din nou ve-
chile virtuți ale neamului și de
astădată poporul român a servit
lumii întregi exemple rare de e-
rozam și de jertfire de sine.

Mulțumită acestor însușiri și
fapte de o măreție fără seamăn,
hotarele noastre dela răsărit au
fost întregite și împinse până la
granițele firești ale neamului.

O datorie ne rămâne totuși și
nouă, pentru a ne arăta vrednici
de marii noștri înaintași dela 1859
și 1918. Să facem, prin faptele,
prin munca noastră, prin manifes-
tările vieții noastre, prin solidari-
tatea și unirea tuturor „în cuget
și în simțiri” să apară din nou, ca
un Făt-frumos din povești, o Ro-
mânie încheștată în granițele ei
firești, și să ntindem, în această
zi mare, pe pământul nostru sfânt,
„o horă mare pân' la vechile ho-
tare. Să ntindem hora frăției pe
pământul României-Mari”.

Sancțiuni „in petto”

de I. Bozdog

Până acum știam numai de
hotărârile secrete ale Papei că se
numesc „in petto”, atunci când ele
erau luate dar necomunicate nici
chiar celor mai intimi colaboratori
ai săi, până la momentul potrivit
când erau notificate marelui cole-
giu al cardinalilor.

Iată-ne puși acum în fața unei
inovații de către conducătorii unei
țări apostolice, prin urmare cu
practica milenară a termenilor strict
constituționali, unde în lipsa rege-
lui apostolic această funcție o în-
deplinește Supremul Zeu al oștirii
și al cărui Colegiu se numește
„Parlament”.

În fața acestui aeropag s'a re-
cunoscut că mai mulți ofițeri su-
periori (1 mareșal, 1 general, 1
colonel și 1 căpitan de jandarmi)
ai trupelor de eliberare ale fraților
de sub jugul robiei grele într'o țară
de care îi lega „veșnice prietenii”,
au dispărut din garnizoane și de
pe pământul fericirii tuturor națio-
nalităților, luându-și sborul cu avio-
nul spre destinație necunoscută.

Această trâmbițare spre ure-
chile, mai ales ale celor din apus,
este foarte necesară, fiindcă luată
a fost hotărârea dreaptă și despi-
cătoare de capete contra acestor
poruncitori de oști, care prin or-
dinele date și manevrele executate
au degradat rolul sublimului și isto-
ricei oștiri la cel de bande, ei în-
șiși devenind călai cu epoleți.

— Continuare în pag. 4-a —

„GAZETA TRANSILVANIEI”

„Memorialul” lui Barițiu din 1862

Chestlunea căilor ferate din Vechiul Regat

de Victor Slăvescu

Membru al „Academiei Române”

În timpul domniei lui Cuza-Vodă
s'au făcut numeroase încercări pentru
construirea de căi ferate, atât în Mol-
dova, cât și în Muntenia. S'au acordat
mai multe concesiuni la diferite com-
panii de capitaliști străini; nu s'a pu-
tut realiza niciodată nimic.

În Mesajul de deschidere al Adu-
nării Legislative dela 24 Ianuarie 1862,
înșirându-se problemele ce urmau a fi
deslegate în interesul unei mai bune

amestecări a țării, se pomenea și de „în-
ființarea de căi ferate, atât de strâns
legate cu dezvoltarea prosperității țării
întregi”.

Folosind acest prilej binevenit,
Gh. Barițiu publică în 1862 un „Memorial
pentru cel dintâi drum de fier în Ro-
mânia Unită” în care se arată care ar
trebui să fie rețeaua de căi ferate în
cele două Principate și cum s'ar putea
face legătura cu Transilvania prin acest

mijloc de comunicație.

Lucrarea lui Gh. Barițiu purta data
de 27 Februarie 1862, iar sub semnă-
tura sa erau menționate următoarele ca-
lificative: „comproprietar de fabrică,
secretar al Asociației Transilvane pen-
tru literatura și cultura poporului ro-
mân, plenipotent al districtului și cetății
Brașovului în chestiunea drumurilor de
fier”. Ea a apărut și sub forma de
broșură, la Brașov, în 1862, „cu tiparul
lui Ioan Gött”. Se găsește în Biblioteca
Academiei Române sub cota: II, 103.423.

„Memorialul” prezintă astăzi o deo-
sebită valoare documentară, căci cu-
prinde o serie întreagă de considera-
țiuni în legătură cu alcătuirea primei
rețele de căi ferate în cele două Prin-
cipate, așa cum era judecată acum 80
de ani, fiindându-se seamă și de intere-
sele Brașovului și ale Țării Bârsei. Ob-
servațiunile și propunerile lui Barițiu sunt
drepte și judicioase; ele merită a fi
scoase din uitarea vremii, mai ales în
zilele noastre.

„Memorialul” începe prin a arăta

INSTANTANEE

Moloz

Un post de radio clandestin comunica în una din serile trecute că moralul trupelor germane a scăzut la zero și populația din toată țara e pe cale să se revolte. Aceasta ca urmare a faptului că, aviația anglo-americană a ras de pe fața pământului mai multe orașe mari germane făcând o mulțime de victime etc. etc.

Adevărul din fraza a două ni l-au confirmat călătorii veniți din părțile acelea. Dar conținutul frazei prime l-au negat cu toată indignarea. Despre acest lucru am avut apoi ocazie să mă conving înaintea cu vreo două săptămâni. Intr-o seară, imediat după anul nou, luam masa într'un restaurant din localitate dimpreună cu niște cunoscuți. Lume puțină în local. La o masă, mai în fund, un soldat german mânca pe semne și acum comandă o bere, pe urmă alta. Din când în când se ridică fumând, și-l vedeam amenințând. Eram prea departe ca să aud pe cine. Ochii tânărului ostaș scâipeau. Nu atât de băutură, ci mai mult de-o flacără lăuntrică, de un dor greu de stăpânit. Intr-o altă parte a sălii un căpitan, purtând aceeași uniformă albastră, sta liniștit. Răzimat de speteaza scaunului privea din când în când spre soldat. Acesta nu-l observase încă și continua să-și manifeste cu pumnul strâns și ridicat amenințarea. La un moment dat se sculă în picioare. Era amețit bine. Se strecură cum putu printre mese mai răsturnând câte un scaun și deodată își zări superiorul care-l privea calm. Cu toată starea lui, soldatul german se înfipse pe picioare, stătu drept în fața căpitanului său și-l salută. Nu era în gestul acesta al lui, atât de spontan, nici teamă, nici simț al datoriei, nimic din toate acestea ce se obișnuiesc la alții; era dragoste și camaraderie. Căpitanul îi răspunse la salut zâmbind.

După ce se depărtă soldatul, unul din cunoscuții mei a stat de vorbă cu ofițerul german și află dela acesta trista poveste a bietului ostaș care a luptat vitejește pe frontul de răsărit, plecat fiind de ani de zile dintre al săi. Acum, de sărbătorile Crăciunului, a primit concediu ca să plece să-și vadă mama, soția și doi copii ce-l avea acasă. Era din Hamburg. Când a ajuns, acolo unde știa el că trebuia să fie casa și ograda lui, n'a aflat decât o grămadă de moloz. Subt acest moloz zăceau aceia către care alergase el acum cu toată dragostea, să-i îmbrățișeze. Zăcea acolo, îngropată sub dărâmaturi toată bucuria, toată nădejdea lui de bine. Ce i-a mai rămas? Pentru cine era să mai trăiască acum? Un singur scop îi rămăsese: să se răzbune. Să-l răzbune pe-al lui. Să se răzbune pe cel care i-au distrus fericierea. Pentru aceea ridică pumnul și amenința. Iată deci că bombele au ucis oameni și au distrus orașe, dar moralul nu l-au putut distruge.

vechimea și însemnătatea relațiilor economice dintre Brașov și Țara Românească. „Ceteata Brașovului a fost mult timp acel emporiu, între carele s'a concentrat comerțul european și bizantin; ea a fost totdeauna și întremijlocitoare de comerț și de industrie pentru piețele României de dincoace și de dincolo de Mîlcov și chiar astăzi această cetate își are întinse ramurile activității sale pe la cele mai multe piețe comerciale românești“.

Sublinindu-se faptul că Mesajul Domnesc din 1862 atinge problema căilor ferate, se învederează că „cea dintâi linie de drum ferat, care este să se clădească și deschidă în România, nu poate fi alta decât: Giurgiu—București—Ploiești—Buzău.“

Argumentele aduse înainte de Barițiu, în sprijinul propunerii, se pot rezuma astfel:

„Cea dintâi linie ferată într'o țară trebuie să lege Capitala „într'o direcțiune oarecare, dictată de interesul prosperității publice“. Se impune însă ca Bucureștiul să fie legat cu Dunărea, pe

Profesorul Ion Simionescu

de Aurel Marin

În profesorul universitar Ion Simionescu, președintele Academiei Române, țara pierde pe unul din cei mai de frunte din cărturarilor ei. Un cărturar de modă veche, vor zice unii, dar un cărturar în accepția cea mai nobilă a cuvântului.

Nu este multă vreme de când, în coloanele acestei gazete, cu ocazia recensării cărții pe care d-l G. Macovei a închinat-o operei ilustrului dispărut, am expus activitatea prodigioasă a omului de știință și a popularizatorului.

Peste o mie lucrări îmbogățesc patrimoniul culturii noastre.

Ca și înainte vreme, nu ne vom opri nici de astă dată asupra studiilor științifice geografice și asupra celor de paleontologie, atât de apreciate în cercul învățaților de specialitate și vom sublinia încă odată cărțile asupra țării, care formează, toate la un loc, un fel de Românie pitorească din care nu lipsește nici informația cinstită, nici talentul de povestitor încercat.

Din simpla enumerare a acestora din urmă se poate vedea că profesorul I. Simionescu a urmărit nu numai să facă cunoscute frumusețile plaiurilor noastre dar și să desăvârșească educația tineretului, a tineretului pe care el îl voia iubitor al binecuvântatei Patrii, prin cunoașterea ei adevărată.

Tinere, cunoaște-ți țara, Tinere cunoaște-ți neamul, Pitorescul României,

Între Dunăre și mare, În lungul graniței Pe drumul opelor mari, Prin munții noștri, Peste dealuri și prin câmpuri, Orașe din România, Români!, sunt tot atâtea pietre de temelie pentru cultura românească.

Cei care l-au cunoscut povestesc că era un om fermecător, de o generozitate din care s'au împărțit atâtea serii de elevi ai săi.

Călător pasionat, care a știut să redea și altora ceva din strădania călătorilor, cercetător sârguincios al problemelor științifice cărora li s'a dedicat până la bătrânețe, profesorul I. Simionescu era mereu prezent în mijlocul frământărilor țării.

Chemat pentru a doua oară la președinția Academiei Române, cărturarul întrunea sufragiile unanime pentru opera-i cuprinzătoare.

În cuvântări la radio, în răspânditele-i lucrări popularizatoare editate la Cartea Românească, în articole de ziar, vibra același temperament tineresc.

Nu vom mai asculta glasul vibrant al profesorului, nu vom mai citi sfaturile sale pline de înțelepciune.

Gazeta Transilvaniei pierde pe unul din sprijinitorii ei sufletești.

În fața mormântului proaspăt, ne plecăm îndurerăți genunchii spunând un creștinesc: odihnească în pace!

Semne de întrebare

Kovács Mariska

e totuși Kovács Mariska, iar nu Maria Marini. Cel puțin așa afirmă d-l Olajos Domokos în Magyar Ujság din 15 Dec. 1943.

Tot în legătură cu dezastrul cauzat de bombele anglo-americane mi-a povestit cineva un caz foarte dulos, petrecut la Berlin.

O mamă avea cinci copii. Toți căsătorii. Patru locuiau în Berlin, avându-și toți patru casele în aceeași stradă. Unul e domiciliat aici în Brașov. Doi dintre frații dela Berlin aveau câte trei copii. Ceilalți câte doi. Mama lor locuia în altă stradă.

Când a sunat alarma își luară cei patru copii de mână, o mică valiză cu actele și ce bruma a încăput în ea și

s'au refugiat în adăposturi. După trecerea primejdiei, ieșind afară, în locul străzii frumoase n'au mai găsit decât un câmp de moloz. Mama lor, care a rămas în casă, a fost îngropată sub dărâmaturile clădirii. Și ei nu regretă c'au rămas fără nimic din tot avutul lor, ci plâng acum că, cinci copii fiind, n'au fost în stare să-și îngroape o mamă. Trebuie să putrezească acolo, acoperită cu moloz.

Ecat. Pitiș

PREDICI ÎN PUSTIU

Necesitatea gândirii independente

Este foarte necesar în viață să te înveți a gândi și înfăptui independență, căci adevărul este foarte rar din partea mulțimii.

După un număr recent din „Deutsche Zeitung für Chirurgie“ nicotina acționând mai ales asupra vaselor sanguine fumatul este cu desăvârșire interzicturora, care au răni produse fie prin degerături, fie prin armă sau orice altă leziune. E cea mai mare prostie ce se poate face să intre în spitalele de răniți și persoane oficiale și neoficiale cu mâinile încărcate de țigări, dar nu se gândește nimeni, nici răniții, nici vizitatorii cât de mult strică, ceea ce în opinia publică pare așa de inocent. Am condus câteva luni spitalul de răniți dela Stupni-Brașov și am putut vedea cât de mult favorizează vindecarea mai rapidă a rănilor exercițiile fizice, dimineața — oprind servitulul în saioane.

Dar am fost un „vox clamant în deserto“: niciun spital din țară n'a imitat, fiindcă mentalitatea mulțimii — deși necorectă — învinge gândirea independentă, care este mult mai aproape de adevăr.

Mulțimea se culcă târziu, se scoală târziu, umblă în șoșoni, în șaluri, b'ânuri larna, nu știe ce înseamnă capul gol și fereastra deschisă nici anotimpurile mai calde, mănâncă de 3-4 chiar de 5 ori pe zi, doarme câte 10 ore pe noapte și se mai odihnește 1-2 ore și după masa de prânz foarte puțin își păstrează gândirea independentă ca să facă exact contrariul de ce face mulțimea, căci aici e adevărul: culcat de vreme, sculat de vreme, îmbrăcăminte mai sumară ca obiceiul organismul să-și pună în funcțiune adaptarea la frig, masa de seară eliminată, somnul în pat să nu treacă de 7-8 ore. Dar câte alte adevăruri îți descopere gândirea independentă. Mulțimea zice: Dar se poate să tolereze așa ceva? Doar mi-a călcat în picior demnitatea mea, m'a jignit adânc și am terminat cu el. E un om păcălit, plin de cusururi, cu care nu mai merită să stau de vorbă: sau judecata tribunalului, sau câteva perechi de palme și singurul raport ce-l mai pot avea cu el.

Dar gândirea independentă spune: Nu lua nicio hotărâre în mare. Nu te lăsa cuprins nici când de violență, căci totdeauna ai să regreti ceea ce dictat explozia de mânie. Mai cură vreau să văd bărna din ochiul înaintea de a vedea paful din ochi altuia. Deci nu procese și războaie ci uitare și ertare.

Dr. M. Suciu-Sibi

calea cea mai scurtă, deci cu Giurgiu sau eventual Oltenița. Este de așteptat ca în scurtă vreme să se construiască și o linie ferată între Dunăre și Athi-pelag (Marea Egee); în felul acesta s'ar deschide „cu o oră mai înainte drumul cel mai scurt spre amiazăzi“, ceea ce ar fi de mare folos pentru țara noastră. „Oare — scrie Barițiu — nu-și trage România până în zilele noastre o mulțime foarte însemnată de produse, manufapte și fabricate din și prin Marea Mediterană, cu acea diferență numai, că ea le trage acum pe căi mult mai lungi, mai înconjurătoare și în câteva privințe prea periculoase pentru sine?“.

Este interesant de subliniat faptul că Barițiu discuta eventualitatea când drumurile comerciale ale României ar fi închise prin Dardanele sau către Adriatică, în care caz, spunea el, „mai e cu puțință alt drum de fier pentru România decât prin Bulgaria?“.

Mai departe, se insistă asupra folosului ce ar trage Capitala dintr'o legătură de cale ferată cu regiunile mun-

toase ale țării. S'ar aduce cu înlesnire lemnele de foc din pădurile care putrezesc fără întrebuințare precum și tot felul de materiale de construcțiune de care se simte lipsa în diferite orașe. Tot deodată s'ar putea face legături mai lesnicioase cu ocele de sare dela Slănic și Telega și chiar cu ocele din Moldova, când linia ferată București—Ploiești—Buzău s'ar uni cu linia Siretului ce s'ar construi în Moldova. Toate cerealele din regiunea acestei linii ferate ar ajunge cu ușurință la Dunăre, de unde apoi ar lua drumul către țările străine.

Barițiu nu uită să amintească nici folosul ce ar avea locuitorii Bucureștiului, mergând într'o oră și jumătate „și cu speze de câțiva lei spre a căuta să nătaie prin simpla respirație de un aer de munte, fresc, sănătos, prelungitor de viață, a-și întări nervii prin băi reci curate sau prin băi minerale, de care încă nu lipsesc, iar oamenii trebil se vor putea întoarce în fiecare zi, după plăcerea lor, spre a-și vedea de afacerile dela oraș...“.

„Când va înainta mărșăl și mitorul plan de a întinde aceeași linie ferată (București-Buzău), pe la Focșina și a o împreuna cu linia Siretului“ — ce alte mari foloase nu putea trage, spunea Barițiu. Cum două Principate alcătuiau acum un gur stat, și administrația publică și părarea națională vor fi mult înlesnitoarea prin aceste „mijloace de comunicație cât se poate mai sigure și mai bune.“

După toate aceste considerații cu un caracter mai general, Barițiu în cercetare și un alt aspect al problemei și anume, legătura de cale ferată între Principate și Transilvania. Ținând seama de însemnătatea și vechimea relațiilor comerciale între piața Brașovului și Țara Românească, el socotea nimeni și legăturile de cale ferată între țara să se facă tot prin Brașov.

Barițiu dovedește cu cifre statistice cât de intense sunt schimburile de fură între Principate și Transilvania: schimburile înregistrate la vamile din Brașov, între 1857 și 1860, fiind însemnătatea producțiilor agricole din această regiune.

Statul polișist

de I. Bozdog

XX.

Anul 1896.

Cele scrise până acum asupra Statului polișist erau câteva probleme urmăriți din arhiva secretă a anului 1895 a Prefecturii Brașov, grupate în jurul punctelor nervoase care nelinișteau conducerea politică și administrativă ungurească.

Sistemul de bănuială, șicană și acte de volnicie continuă și este din ce în ce mai pronunțat în tot timpul guvernării lor, până la 1 Dec. 1918.

Varietatea problemelor, cum și imensul material documentar îmi impun să nu mai urmăresc chestiunile în mod cronologic numai, ci, având o orientare de ansamblu, să trec la probleme de sinteză, lămurind pe cei ce-i interesează aceste documente, prin tratarea lor în capitole speciale și lăsând posibilitatea de studiu și altor cercetători în chestiunile ce li se vor părea potrivite.

Documentele din 1896, anul „milenar” lipsesc aproape în întregime, sau poate sunt încă învâlmășite printre hârțile altor ani, de aceea mă voiu mărgini să orientez cititorii asupra conținutului acestui an din Registrul Intratelor actelor secrete care se află între manuscrisele bibliotecii „Astra” și din cele câteva adrese „răslețe” ce le avem tot aici la biblioteca „Astra”.

Președinția Consiliului de miniștri cere raport telegrafic asupra consfătuirilor agitatorilor valahi. Răspunsul, bazat pe raportul căpitanului orașului și ale prim-pretorilor din plase, este trimis încă la 4 Ian. 1896. Acest raport, se vede, a nemulțumit pe baronul Bánffy și subț Nr. 12/Res. îi face reproș prefectului pentru raportul defectuos privitor la consfătuirea din Brașov a „tribuniștilor” care, aici au hotărât atitudinea politică viitoare a ziarului „Tribuna”.

Subț Nr. 15 și 25 Res. sunt înregistrate apoi rapoartele poliției despre participanții la consfătuirea „tribuniștilor” și despre hotărârile luate.

Confiscarea gazetelor și publicațiilor din Vechiul Regat se înăsprește și mai mult, ceea ce apare din dese rapoarte ale șefului poștei din Brașov și ale prim-pretorului din Predeal.

Subț Nr. 54 este înregistrat ordinul de perchiționare dat de baronul Bánffy contra canonicului Ion M. Moldovanu din B'aj, al cărui rezultat este raportat subț Nr. 60/Res. și care cărți, ziare și publicații sunt trimise Președinției Cons. de miniștri subț Nr. 72/Res. de către administratorul financiar, ca șef al vămii Brașov-Predeal. Acest material primejdios este retrimis Prefecturii spre păstrare la 14 Mai 1896 subț Nr. 86/Res.

Baronul Bánffy este alarmat apoi de bibliotecile sătești înființate de către despărțământul „Astra”-Brașov. Cea dintâi *bibliotcă valohă, ambulată*, înființată la Feldioara, îi face să ceară prefectului raport urgent subț Nr. 29/Res., ceea ce se și trimite subț Nr. 35/Res.

Cum era de așteptat ca și Transilvania să fie înzestrată cu cai ferate, era în interesul nostru de a ne lega cu Brașovul, și de aci, prin viitoarea rețea, cu toată Europa apuseană.

Barișiu combate proiectele aflate în discuțiune de a se face o legătură de cale ferată cu Apusul, fie prin Turnu-Roșu-Sibiu, fie prin Orșova-Timișoara, arătând toate greutățile ce ar sta în calea acestor proiecte, de natură să le zădărnicească înfăptuirea.

Mai este de semnalat cu câtă pricepere cercetează el mijloacele cele mai sigure de întrebunțat din punct de vedere financiar, pentru găsirea fondurilor necesare construirii și exploatării acestei prime rețele de cai ferate în Principate.

După Barișiu aceste mijloace, în nu măr de trei, nu puteau fi decât următoarele: a) „sau că Statul însuși ia asupra-și coperirea tuturor spezelor, prin urmare destină spre acel scop fondul din tezaurul public”; b) sau „se află capitaliști pământeni, care formând între sine societăți sau companii private iau asupra-și punerea în lucrare a to-

Președinția Consiliului anunță pe prefect că cele înregistrate subț Nr. 27-29 din cărțile acestei biblioteci formează material de agitație contra Statului și națiunii. (Nr. 39 Res.).

Se confiscă apoi pașaportul lui Vasile Lucaciu (Nr. 9/Res.) și al soției sale (Nr. 38/Res.) și se trimit Min. de Interne. Pentru a se putea controla o eventuală trecere clandestină se trimit fotografiile multiplicare ale lui Dr. Vas. Lucaciu, Dr. I. Rațiu și Iuliu Corolanu. (Nr. 75/Res.). Se cere apoi tot mai sever controlul lui Diamandi Manole, care primește mereu sume de bani din România și le trimite apoi pe diferite adrese (Nr. 37/Res.). controlul activității în Brașov a lui Dr. I. Roșiu (Nr. 51/Res.), a lui Teodor Mihali (Nr. 56/Res.) și a sumelor ce se realizează din arendările mănților bisericii Sf. Nicolae. (Nr. 50 - 52 Res.).

Președinția Cons. de miniștri ordonă să fie împiedecați studenții valahi din Viena dela „România Jună” să adune fonduri de propagandă contra serbărilor milenare, iar Ministerul de Interne dispune pedepsirea acestor studenți (Nr. 73 și 77 Res. din 30 V. 1896).

BRASOVUL DE ALTĂDATĂ

Din trecutul medical al Brașovului

Primul document despre Brașov

de Dr. Emil I. Bologa

Complexitatea problemei sanitare a unui oraș presupune o cunoaștere cât mai temeinică a acestuia. De aceea, înainte de a intra în miezul problemei ce ne preocupă, vom schița tot ce ne poate fi folositor din istoricul Brașovului.

Data exactă a întemeierii orașului nu se cunoaște. Diferenții cronicari nu cad de acord asupra unor date: anul 1188 pentru unii, 1203 pentru alții.

Intr'un document al regelui Bela IV din anul 1252 se vorbește despre „terra Burtza” (Țara Bârsei) și mai departe despre „terra Saxonum de Barrassu”. Din acestea reiese ca sigură existența orașului la anul 1252, precum și numirea de Barassu. Mai târziu, în 1288 ia numirea de Braso, iar în 1336 de Corona.

La început orașul avea aspectul tuturor orașelor ridicate de cavalerii germani, nefiind înconjurat de ziduri. Ca sediu, corespundea cu Brașovul vechiu de astăzi, având însă o suprafață mai mare.

In a doua jumătate a secolului

XIII (în jurul anilor 1383-1424) năvălirile barbare fac pe locuitorii acestui oraș să se retragă mai spre munte (Tâmpa) și astfel ia naștere Brașovul nou. Prima stradă care ia ființă este aceea a „Porții”, la al cărei capăt este ridicată o poartă (pe care Sașii o numeau „Purz”). Acestei străzi îi urmau nu peste mult str. Spitalului, Neagră și Castelului (după J. Teutsch: *Besonderen Nachrichten vom Burzenland*, 1767, pag. 32).

În anul 1395, la ordinul regelui Sigismund, Brașovul își ridică zidurile de apărare, pe care în 1422 le repară după luptele avute cu Turcii.

În acest timp orașul era foarte murdar și brăzdat de numeroase canale rău mirositoare, care se curăteau foarte rar (în anul 1571 numai de 19 ori). P. Hirscher ordonă în acel an curățirea pieții și a străzilor, lucru care a fost efectuat de 21 curățitori. Guinoiul rezultat a fost cărașit de 584 căruțe cu 4 cai și 277 cu 3 cai. Aceste date permit concluzii asupra stării igienice în care se afla orașul și de sigur și cetățenii săi.

Crâmpie cu miez din „I promessi sposi” -- „Logodnicii” -- lui A. Manzoni

Traducere din italiană și lămurire de Prof. Univ.

I. Ol. Stefanovici-Svensk

Ierarhia socială trebuie să fie respectată

„Marchizul le dădu un ospăț mare, îi conduse într'o odaie frumoasă, pofti și pe soți la masă împreună cu Agnese și cu negustorița-i și înainte de a se retrage să prânzească în altă parte cu Don Abbondio, preotul, stătu să țină tovărășie puțin invitaților, și chiar ajută să fie serviți. Sper că nimănu-i va trece prin minte să spună c'ar fi fost mai simplu să se aștearnă de-a-dreptul o singură masă. (Căci): am spus că marchizul era un om foarte cumsecade, dar n'am spus că era un original, cum s'ar spune în zilele noastre; v'am spus că era umil, dar n'am spus că era o minune de umilînță. Avea destulă modestie pentru a se pune subț nivelul ace-

lor oameni detreabă, dar nu pentru a sta alături de ei”.

Amintirile triste

„cu timpul strică locurile pe care le reamintesc. Și dacă locurile sunt a-celea unde ne-am născut, e poate în astfel de amintiri ceva și mai aspru și înțepător. Chiar și copilul se odihnește bucuros la pieptul doicii sale și caută cu lăcomie sânul care l-a nutrit dulce până atunci, dar dacă doica, pentru a-l desvâța, îl unge cu ceva amar, copilul își retrage buzele, apoi mai încearcă și în sfârșit se desface. Plângând, da! — dar se desface”.

... înainte de a da drumul cuvântului, vezi cam cum ar suna în urechea deaproape!

„Renzo se alesese cu o învățătură folositoare. Până atunci fusese cam pripit în judecarea semenilor săi și bucuros critica femeia altuia și „toate cele”. Dar ajunsese să-și dea seama că vorbele sună într'un chip în gură și în alt fel în urechi. Și luă puțin mai mult obiceiul de ale asculta cum sună în urechile sale mai înainte de a le rosti”.

Munca trebuie răsplătită dacă vrei să te bucuri de fructele ei.

Un dram de bun simț economic, cu alte cuvinte:

„Treburiile lui Renzo mergeau minunat: la început se cam împiedeca de puținătatea lucrătorilor, de împrăștierea lor (după ciuma cea mare din 1630. Tr.) și de pretențiile puținilor (ce mai rămăseseră în viață). S'au publicat atunci edicte care limitau plata lucrătorilor; dar cu tot acest ajutor (M. e aici vădit ironic!) lucrurile se îndreptară, pentru că la urma urmei lucrurile trebuie să se îndrepte dela sine. (Va să zică M. e pentru: „laissez faire, laissez passer”, adică anti-intervenționist. Tr.)

Sosi din Veneția un alt edict, puțin mai rațional: scutirea pe timp de zece ani a celor ce veneau să se așeze în acel stătuleț. Pentru eroii noștri în o nouă binecuvântare”.

Fericirea nu stă numai în... fericire

„... viața lor fu apoi dintre cele mai liniștite, dintre cele mai fericite și mai invidiabile. Așa încât dacă v'ați istorisi-o... v'ați plictisi de moarte”.

Intoarcere de pe front

E rănit Baloleanu!

de Ion Colan

— Mai stai locului, Balolene, că într'o bună zi o să te găsim lat în mijlocul uliții.

La Adschim-Ushkai locotenentul Baloleanu n'a avut stare o clipă, ziua și noaptea. Cum plotoanele lui de mitraliere sunt răspândite la cele trei companii dela grote, băatul asta nu mai are hodină. Mereu e pe drumuri, când la unul, când la altul din plotoanele lui.

— Nu pot, directore, nu pot; că uite de ce nu pot: unu n'are muniție, și tomna noaptea i să năzare lui să-mi ceară muniție, de parcă eu aș avea depozitul diviziei aci. Altu, că îi lipsesc trei grame de margarină — îi i-ar margarina a dracului, că mie mi-o dă parcă la cântar dă farmacie. Unuia nu

i-a scris muierea și d'asta locotenentul Baloleanu e de vină. Altuia i s'au rupt bocancii și-mi cere bocanci, că tu știu că suntem plini de rezerve, ca aviatorii ruși de deșteptăciune. Eu să mă fac de toate: să mă fac ciorbă, să mă fac rachete, să mă fac bocanci, să mă fac muniție. Ei, mă directore, asta-i compania grea, mă, grea de tot, că n'o ai în mână ca p'a dă pușcași. Eu uite-așa: S'alerg dela unul la altul, să-l întreb de sănătate, să văz dacă nu-l strânge brăcinaru când a mâncat prea mult, să-l înjur o idee, ca să mă simtă comandant, că almintrelea mă uită... Așa, directore, d'ăia mă făfai. Că-l mai am și pă nenorocitu asta de Andrei, plotonierul, pă care a pus ochii don maior și vrea să-l facă ce i-o face; ba că nu!

Sancțiuni „in petto“

de Ion Bozdog

Continuarea din pagina 1-a

Sancțiuni contra lor s'au luat „in petto“ acum aproape doi ani, iar acum se găsește oportun și folositor a se comunica „urbi et orbi“ prin crainicul undelor.

Ce bine că eroii au avut posibilitatea să șteargă cel puțin puțină din timp! Dar spre mângâierea lumii apusene, să se știe că, întregul codru de viteji e de aceeași teapă. De aceea „Din codru rupi o rămurea, — ce-i pasă codrului de ea?“

Cum se pictau icoanele pe sticlă

Intr-o carte care a aparținut pictorului C. Constantinescu din Bârlad (1904), găsim următoarea indicație:

„Vrând a face icoană pe sticlă, să iai o hârtie curată subțire și însemnează sfântul care volesti, apoi deschide-o cu cerneală și pre urmă unge-o cu mină sau ulei fierț și o lasă să se usuce, și pe urma însemnăturii dintău deschide cu ulei, fiind vâpșeala ori ce față dorești (sic!) și când vei isprăvi-o de deschis, apoi tipărește-o pe geamul ce vrei a face icoană, și ia hârtia și o șterge pentru altădată să fie curată“.

Nu s'ar putea spune că după îndrumările de mai sus cineva ar putea picta o icoană pe sticlă.

Biblioteca „Astrel“ Brașov

este deschisă în fiecare zi de lucru, între orele 9-12 și 15-19. O sală de lectură bine întreținută, cu 40 de locuri, stă la dispoziția cititorilor. Secția de împrumut funcționează și ea.

Cercul cultural „Astra“ din Brașovul vechi

Manifestația culturală de duminică 16 Ianuarie 1944

Șirul șezătorilor și conferințelor întrerupt de sărbătorile a început cu aceeași însuflețire, înfrățind în dragoste de neam și muncă serioasă pe toți Românii din Brașovul vechi. A produs o mare bucurie în cel de față prezența comitetului Reunții de femei, în frunte cu venerabila luptătoare D-na Elena Săbădeanu, președinta de onoare a Reunții, asociind-o și de data aceasta, ca și în trecut, la opera românească de înfrățire prin cultură a Bisericii, Școlii și Astrel.

Înainte de începerea programului, directorul școlii primare, D-l Tratan R. Popa a citit o dare de seamă despre rezultatul sărbătorii date de școală cu concursul Cercului Cultural la 19 Dec. în sala Astrel și la 27 Dec. la spitalul Z. I. 162, în fața ranților, când li s'au distribuit rănților daruri în valoare de 30.000 lei, date de copiii școlii și de Cercul Cultural „Astra“-Brașovul vechi.

Programul artistic, care a urmat, a constat din 4 coruri și mai multe recitări ale elevilor clasei a IV-a sub conducerea frumoasei învățătoare Deb. A urmat frumoasa înfrățire a doamnei profesoare Valeria Căliman despre „Trecutul și manifestările românești ale Brașovului“. Expunerea clară și însuflețită, cu sublinierea momentelor de mare vrednicie românească din trecut, a ținut încordată atenția ascultătorilor, care au întrerupt cu aplauze entuziaste șirul expunerii.

Brașovul a fost totdeauna centrul și promotorul mișcărilor naționaliste imoreuna cu întreg ținutul lui, el a fost totdeauna românesc. Pentru apărarea ținutului bogat al Țării Bârsel, regele Andrei al II-lea a adus pe cava erii teuton, alungându-i însă nu după mult timp. Săși, venți cu cavalerii pentru secarea mlaștinilor, au rămas aici, alături de Români care au fost bătăși. Cea mai veche populație a Brașovului a fost cea românească, așezată pe dealul „Sprengiu“ din Brașovul vechi.

După ce arată amănunțit diferitele năvăliri barbare, care au ars și nimicim orașul, trece la ridicarea cetății din centru, cu zidurile, bastioanele și cele 4 porți, din partea lui Ioan Hunade precum și la rapida dezvoltare a orașului prin comerțul exercitat de vrednicii negustori români, care aduceau mărfuri din Germania și Austria și le transportau până în Inima Rusiei, La Brașov își trimiteau solțiile lor pentru schimbul de mărfuri Muntentia și Moldova.

Acești negustori români au fost și promotorii celor mai mari instituții și societăți de cultură românească, pornind dela ei puternice mișcări culturale, naționale și politice.

Arată mândria Brașovului de a păstra cea dintâi scrisoare românească — cunoscută — a lui Neacșu dela Câmpulung către judele Brașovului, continuând cu opera de tipar românească a diaconului Coresi La Brașov a apărut a doua foaie românească, „Gazeta Transilvaniei“ la 1838, la 6 ani după prima foaie: Curierul românesc al lui Eltade.

Subliniază contribuția femeilor brașovene la marea operă națională românească, îndeplinită cu ocazia războiului Independenței și al Intregirii, precum și prin înființarea Reunții de femei și a școlii de fete pentru creșterea atâtor generații de soții, mame și gospodine române, care a susținut viața națională în Ardeal, având ca bază celula sănătoasă a familiei.

Președintele cercului cultural, d-l Dr. Corneli Voicu, a mulțumit în numele cercului doamnei Căliman pentru frumoasa expunere a atâtor momente de mândrie națională din trecutul Brașovului, momente necesare multora dintre Brașoveni. Recunoștința Brașovenilor se va manifesta prin intensificarea propagandei culturale în cadrele Astrel, cu colaborarea vie și frătească a Bisericii și Școlii. Roagă pe d-l Dr. Căliman, președintele despărțământului județean Astra, să sprijinească și în viitor problema terminării sălii festive dela Casa Culturală a Bisericii Brașovul-vechi, întrucât ea formează o problemă de cultură românească a întregului Brașov și una național-românească a neamului întreg.

D-l președinte Dr. Căliman își exprimă bucuria deosebită pentru însuflețirea cu care se muncește în cadrele Cercului cultural din Brașovul vechi și-l asigură că va continua să militeze și în viitor pentru terminarea casei culturale prin însemnate ajutoare, pe care trebuie să le acorde Primăria, Prefectura și „Astra“.

După terminarea manifestației, la apelul președintelui cercului cultural toți cei de față se înscriu ca membri ai „Astrel“, achitând imediat cotizațiile.

Ciul comunicărilor Institutului de Cercetări Economice și Sociale

de pe lângă Academia Comercială Cluj-Brașov în sesiunea 1943/1944.

9. XII. 1943 Vasile Teodorescu Prlm Președinte al Curții de Apel „Ecouri economice din Ardealul de Nord“.

16. XII. 1943 Asist. Dr. Dan Răducanu: „Planul Beveridge“

21. I. 1944 Prof. I. Răducanu dela Acad. Com. Buc.: „Școala istorică a științelor economice 1843-1943“.

28. I. 1944 Dr. Alex. Bărbat conf. la Univ. din Odesa: „Omul în economia sovietică“.

4. II. 1944 Asist. Vasile Popa: „Cooperativa, sistemul social economic al viitorului?“

11. II. 1944 Ion Călan conduc. „Gazetei Transilvaniei“: „Contribuția la cunoașterea ținuturilor brașovene“.

18. II. 1944 Prof. Pavel Roșca: „Actualitatea ideilor sociale ale lui Platon“.

25. II. 1944 Prof. Iosif Gărbacea: „Bilanțul unic“.

3. III. 1944 Prof. Dr. D. Voinea: „Reflexul mobilității bilanțului în contabilitate“.

10. III. 1944 Conf. I. Tarța: „Organizarea și raționalizare în întreprinderi“.

17. III. 1944 Conf. Aug. Tătaru: „Problema valorii în știința economică“.

24. III. 1944 Prof. Victor Jinga: „Problema spațiului în economia poliitică“.

31. III. 1944 Prof. Eugen Demetrescu: „Problema echilibrului monetar în teoria economiei pure“.

7. IV. 1944 Prof. Laurean Somșan: „Valoarea zonelor de contact în economia umană“.

În continuare se vor face comunicări până la 1 Iulie 1944.

Domnii membri ai Institutului care doresc să facă comunicări dela 28 Aprilie până la 1 Iulie s. c., sunt rugați să înștiințeze, din vreme, Secretarul Institutului.

S: atrage atenția că dezvoltarea comunicărilor are loc *vinerea, între orele 18, 1/4 precis*, la sediul Institutului din Str. N. Iorga 26.

Gazeta Transilvaniei

E susținută de abonații ei. Asociațiunea „Astra“ Brașov împlinește tot ce nu se ajunge. Se gândește cineva la asta?

dă mâncare bună la oameni, ba că nu-i dăstulă, ba că s'a acrit în marmite, ba că a 6-a a dat ieri două feluri și la mine numai un fel... acum tu știi ce pat eu pentru Andrei. Și pă Dumnezeul meu, mă directore, nu-i el dă vină săracu. Aleargă, să omoară, să dă peste cap, dă-i greu cu compania răspândită ca puricii în cusătura plapumii. Unde mai pui caii și samarele. Păi eu am o brigadă de cai, mânca-i-ar lupu, la care le trebuie fân, și ovăz, și uruială, că dacă nu, rămâi cu mitralierele în șanț. Aleargă după fân, fugi după ovăz, încarcă, dăscărcă, du la fiecare ploton tainul, vezi să nu lipsească un paui, ai grijă dă adapatul lor, vezi să nu să imbolnăvească dă ariceală. Da situațiile care mi se cer, că de n'aș avea mașina aia de scris pe care mi-o tot ceri, (să nu mi-o mai ceri pentru batalion, că n'o mai dau!) curat că aș innebuni. Numa ce-i auzi:

Raportați imediat câte potcoave de rezervă mai aveți la căruță. Raportați, cu întoarcerea agen-

tului, câți cai proprietatea regimentului, câți de rechiziție, câți de captură aveți, cu seriile lor, de câți ani sunt, ce culoare au, cum o cheamă pe mămica și tăticu mărhoagii, ce rude mai are, ascendent și descendent. Și scrie, Naie, la situații, de am făcut bătăturii la buricele deștelor. Nu e gata una, că vine alta: Raportați imediat motivul pentru care ați consumat o rație hrană de rezervă, acum o lună, în marșul spre front. Na! Parcă mai trebuie motiv: n'am avut ce mânca și s'a mântuit. Că doar nu era să dau la oameni rădăcini dă răchită. Că cine a dat ordin? Asta să n'trebe batalionul, nu pă mine. Ce-s eu, batalion? Că de ce s'a imbolnăvit un cal când treceau podul dela Antoznovka peste Nipru? Și Naie raportează. Nici nu mai am hârtie. Am început să raportez și să fac situații pe hârtie de împachetat și mă tem c'o să ajung să vă raportez și pe altfel de hârtie, de care mi-am adus eu d'acasă, dar nu pentru rapoarte. Le-am cerut: dați-mi hârtie, și mi-au trimis zece coale. Nu

mai vorbesc dă plicuri, că le-am întors pă toate părțile. Ei, acu știi de ce mă făfai.

Baloleanu vorbește rar, așa cum îi e și mersul. Are el socotilele lui, toate însemnate frumos în carnețelul pe care-l ține în buzunarul drept dela veston, sus, la dreapta. Își cunoaște oamenii, caii, seriile dela mitraliere, căruțele, samarele, toate le cunoaște Baloleanu, fiindcă le are însemnate în carnețelul-enciclopedie al lui. Știe fiecare om unde i-a fost rănit, în ce împrejurare, unde a fost internat. La fel își știe morții. Buga al lui a fost. Când îl întrebi ceva, stă o clipă, se gândește, scoate carnețelul, îl răsfoiește încet, înmuindu-și un deget în gură de câteori întoarce o pagină, apoi îți dă răspunsul precis, privindu-te drept în ochi, de parcă te-ar întreba:

— Ei, ce zici?

— Eu, Balolene, ce să zic? Zic așa: mai stai la un loc, măcar seara și

noaptea. Ai văzut ce-am pățit eu. L-ai văzut și pe săracul Rădoi. O păși și tu la fel.

— Fiecare cu steaua lui, director. Ce și-i scris, ici și-i pus.

„Ici“, și Baloleanu duce un deget drept în mijlocul frunții, indicând foarte precis locul unde „și-i scris“.

— Da, dar dacă Rădoi nu s'ar ridicat pe dâmb, trăia și azi, — încet să-l conving.

— Asta s'o crezi tu. Rădoi a căzut în clipa când i s'a împlinit șirocul. Nici mai curând, nici mai târziu la fel, eu la fel. Pe glonțul meștră Nicolae Baloleanu. Dacă s'a fabricat, Maica Domnului! Iar dacă s'a fabricat, iacă mă plimb prin tot șutul, trec prin fața grotelor, fumez o țigare, le dau fum'u'n ochi la ai din untru, și scap teafăr. Aia e!

(Va urma).

Cetind acle vechi

„Sfatul
Bătrânilor”

de Ax. Banciu

Instituirea prin lege, a „Sfatului de împăciuire”, chemate să stingă, prin bună învoială, pricinile dintre săteni și prin aceasta să împușineze numărul proceselor dela sate — atât de costisitoare și împreunate cu atâta pierdere de timp — multora le va fi părut un lucru nou, binecuvântând clipa în care a răsărit acest bun și creștinesc gând în capul legiuitorului. Pentru aceștia, credem că nu săvârșim lucru de prisos făcându-le cunoscut felul cum și de cine se făcea împărțirea dreptății în vechime. Căci „Sfaturile de împăciuire”, introduse acum, au rădăcini adânci în trecut, cu deosebirea că atunci făceau parte din ele bătrânii. De „Sfatul bătrânilor”, (a gheronților — cum îi numesc Grecii pe bătrâni) prezidat de rege, se face amintire încă în vechile poeme grecești Iliada și Odissea — rămase până azi neîntrecute ca înfăpturi de frumuseți poetice și legate de numele poetului orb Homer, — poeme care cuprindeau, într-o vreme când, se crede, nu exista încă meșteșugul scrierii, istoria și Sf. Scriptură a vechilor Greci a căror vechime, în forma în care le cunoaștem noi, se adâncește, după părerea unor învățați, până în veacul al 9-lea î. de Hristos.

Continuare în pagina 6-a

Oameni care au văzut limpede

Daniel Roth

de Gh. Tulbure

Din rândurile concetățenilor noștri Sași s'au desprins, în cursul veacului trecut, două figuri interesante sub aspectul atitudinii politice.

Unul a fost, acel vrednic de cinstită pomenire preot al Sașilor Ștefan Ludwig Roth, din Moșna (lângă Mediaș), prins și ucis de stăpânitori, în vremea revoluției din 1848-49, — alături de atâția preoți și plugari români — pentru că cel ce avea pe atunci îndrăzneala să lupte împotriva, unirii cu Ungaria și să afirme — pe bună dreptate — „că limba oficială în Ardeal ar trebui să fie cea românească”, era „primejdios” și trebuia împușcat pe loc, ca orice căne turbat.

Al doilea a fost Daniel Roth preot și el, profesor și mai pe urmă medic militar, originar tot din părțile Târnavei. Scriitor fecund și de un remarcabil talent literar, Daniel Roth a scris romane, nuvele și drame. Pe noi ne interesează însă, de data aceasta, o mică broșură politică a sa, apărută sub titlul: „Despre Untre și în subsidiar un cuvânt asupra unei posibile monarhii daco-române sub coroana Austriei”.

Iată câteva pasagii spicuite din acest studiu de atitudine și propagandă politică, scris fi-

rește în limba germană și tipărit la 1848 în Sibiu:

„Ce valoare are pentru Români, Germani, Sclavi și Croați coroana lui Ștefan cel Sfânt? Coroana aceasta n'are pentru popoarele amintite nici un farmec. În numele acestei coroane ele au fost de un mileniu asuprite, persecutate, sclave...”

Cum s'ar putea ei încălzi pentru această coroană și pentru acest nume? Până acum numeroasa națiune valahă n'a fost nici odată încrebută și nici nu i s'a cerut învoirea pentru acțiunile politice ale patriei noastre. S'a decis de soarta ei fără ea,

Gânduri

de N. Iorga

— Adevrul e pretutindeni, dar nu-l recunaste decât acela care-l caută.

— Singurul fel de a place lui Dumnezeu e să-i ojuți pe oameni.

— Pânea care satură mai bine, e aceea pe care ai dăruit-o.

— Milostenia nu e banul, ci aurul sufletului tău în care îl înfășuri.

— Averile cele mai mari sunt acela cu care s'au mângâiat mai multe dureri.

ca peste o cireadă de vite; dar viitorul Daciei (adică al Transilvaniei, Moldovei și Valahiei) nu aparține nici națiunii maghiare, nici celei germane, ci numeroasei ramuri a națiunii române.

Cauza Maghiarilor este pierdută. Împotriva Sașilor, Românii n'au sentimente de dușmănie. Alături de națiunea daco-romană se va putea menține cea germană, pe baza națională, dar lângă națiunea maghiară de aci înainte, nu va putea exista nici o altă naționalitate fără a-și parăsi propria sa țintă.

Ideea unui stat romano-dac (sub autoritatea supremă a împăratului), este o idee care se va traduce în fapt...

Fără Transilvania statul Românilor ar primi o formă geografică foarte nefavorabilă și chiar din motivul acesta n'ar avea un rezim solid. Împreună cu Transilvania acest stat daco-roman ar dobândi o confurație desăvârșită, rotunjită și durabilă.

Fără Transilvania statul acesta ar fi slab, cu Transilvania el s'ar întări și ar deveni o alcătuire de stat respectabilă*).

Ceea ce împrumută vederilor lui D. Roth o notă de palpitantă actualitate este problema Transilvaniei. Cui

Continuare din pag. 6 a

Muncă pentru Țară

Adevărata bogăție este munca. Munca este cel mai curat și mai valoros aur.

Acest aur îl aveți fiecare, dat de Dumnezeu, în brațele voastre.

Puneți-le zilnic la muncă, cu vigoare.

O faceți pentru voi, pentru copiii voștri, pentru scumpul nostru pământ.

Să vă uniți sufletește, să vă legați puterile, să vă topiți crezul, tineri și bătrâni, într'un singur gând: Țara noastră.

Să-i turnăm temelii de viață nouă, să muncim fără preget și să ne pregătim pentru orice ceas.

Numai așa vom spori stima prietenilor și grija dușmanilor.

Rezultatul
concursului literar

Examinând lucrările intrate, în urma concursului publicat de noi, pentru cea mai bună schiță din viața satului, comisia noastră literară a dat următorul rezultat:

1. D-lui Sassu Ducșoara s'a acordat premiul I. de lei 2000 pentru schița Budașcu Zinchii, pe care publicăm în numărul de față.

2. D-lui Vasile V. Sassu s'a acordat premiul II. de lei 1000 pentru schița Păbegii apărută în numărul precedent al „Fotii” noastre.

Celelalte lucrări n'au putut fi luate în considerație.

Redacția

BUDAȘCU ZINCHII*)

de Sassu Ducșoara

Care săcelean nu cunoștea înainte vreme pe Budașcu Zinchii din Purcăreni, sat culbărit de multe veacuri pe valea dintre dealul Verdeța și Piscul? Cine a trăit printre purcăreneni și n'a auzit de procesele lor cu un neam de oameni pripășiți în jurul anului, dela Domnul, o mie?

Și avea neamul acela de oameni niște advocați pe la Săcele și pe la Brașov, cum puțin se găseau prin împrejurimi. Mergea orice Marton la unul din ei, te da în judecată pentru te miri ce și apoi lasă să nu-ți fi pierdut pământ, casă, avere, de rămâneai alb ca varul în fața crucii din judecătorie.

Se judecau Românii pentru multe necazuri, dar ca Budașcu al Zinchii nu se mai pomenise, din valea Buzaelor până'n dealurile Sohodolului. Era groaza tuturor vecinilor. Te da în judecată pentru orice. Să nu fi atârnat mărul vecinului pe moșia lui, câteva crengi, că era uare bucluc. Să te fi pus sfântul să apeli stoborul mai tare spre grădina lui, era foc și pară. Scotea comisie de la primărie ori dela Săcele îndată și nu se lăsa până nu câștiga.

Un singur vecin și anume domnul Domy, care avea un fecior avocat mare la Brașov, i-a făcut însă mult sânge rău lui Budașcu. Și-a clădit vecinul o casă mare de cărămidă de

frunte cumpărată dela fabrica din Târlungeni și atât de mândră era casa încât vecinul a întins-o cu vreo doi pași și pe moșia lui Budașcu.

Budașcu se afla la pădure pe lazuri că era în timpul fânului și când a auzit, isprava vecinului era terminată. Cum a călcat peste pragul porții, a trântit coasa lângă pridvor și a dat fuga să vadă mizuina cu vecinul îndrăsneț. Mizuina o cunoștea el ușor, că mai înainte de a se însura, Budașcu al bătrân sădise un stejar frumos adus din dealul Piscului și-i spusese:

— Budașcule tată! Vezi tu stejarul ăsta?

— Văd taică...

— Noa, aici e mizuina cu Domy și să ai grije de ea ca de ochii din cap! Grije avusese Budașcu, dar acum un pumn de fier îl isbi drept în cremeana pieptului căci stejarul nu

mai era, iar casa vecinului era așezată cu un pas mai încoace pe moșia lui. Budașcu cântări din ochi. Un pas dela tulpina stejarului și încă un pas aruncătura streășinii.

— Buun! Om vedea noi... Vecine!

— Ce vrei?

— Ce vreau? Unde e stejarul din mizuina?

— Uite-l în drum. Ia-l!

— Așa? Și casa de ce ai băgat-o la mine de-mi picură streășina pe moșia mea?

— Ca să fim mai aproape, răspunse vecinul răsând în batjocură.

— Apoi, bine neică, om vedea noi ce-o da legea...

— Mie mi-a dat legea. Acum du-te să-ți dea și ție ce-a mai rămas.

Budașcu, cătrănit cum nu fusese în viața lui, a prins calul între hulube, a trântit un sac

cu fân în căruță, și-a făcut trei cruci mari pe zăbun și a plecat la Brașov la avocat.

— Nu faci nimic Budașcule, i-au spus vecinii. Domy îl are pe fiu-său, avocatul.

— Il învăț eu, neică, legea, dacă se sumete viniticul, că nici eu n'am crescut fără lege, bogdragostea lui de...

Prima înfățișare a avut-o în postul Crăciunului dar nu s'a putut lămuri nimic așa că s'a hotărât să iasă o comisie la fața locului.

— Budașcule, îți mânănci averea cu Domy, îi strigară niște neamuri la un pahar de vin în cărciuma lui Beșchea!

— Păi, ce vrei să fac, a întrebat Budașcu moccind de necaz? Vrei să mă las?

— Nu așa, spuse un cumnat, pune toată averea pe numele nevastei.

— Așa, așa, susținură nea-

*) Premiata la concurs cu premiul I.

Oameni care au văzut

Iimpede

Daniel Roth

de Gh. Tulbure

— Continuare din pag. 5-a —

aparține ea în chip organic și cui nu? Germanul D. Roth ne-o spune precis. Și argumentele lui sunt departe de a fi o simplă opinie personală.

La 1848, — când Ungurii lansează lozinca uniunii Ardealului cu Țara ungurească — conducătorii cei mai luminați ai Sașilor, care erau antiunioniști, aveau toate motivele s'o reactualizeze și s'o vânture, ca singura formulă politică în stare să-i scape de spectrul Coroanei Sf. Ștefan. Preferă să facă cauză comună cu noi, să facă din Transilvania chiar țară românească, numai să se salveze de cei care-i amenințau cu înghițirea. Să reținem așa dar, pentru vremile răscrușcilor de azi și de mâine, câteva adevăruri de bază ce se desprind din broșura lui Daniel Roth :

1) Necesitatea organică și rațiunea politică a alipirii Ardealului la Țările Românești nu este numai un „vis neîmplinit“, un vechiu și sfânt ideal românesc, ci și o idee politică germană. 2) După concepția germană Transilvania constituie un *component indispensabil*, o condiție sine qua non a „statului dacoromân“ 3) *Interesele mai înalte ale populației săsești din Ardeal* cer ca provincia aceasta să aparțină Coroanei Regale românești, iar nicidecum Coroanei Sf. Ștefan.

*) Pasagiile citate de la D. Roth sunt reproduse din studiul *d-lui dr. Constantin Sassu*, directorul arhivelor Brașovului, publicat în recenta operă istorică : „*Siebenbürgen* vol. I, pag. 368 — sub titlul : „*Mărturiile germane asupra Transilvaniei în cursul veacurilor*“

murile din partea nevestii. Pune-i ei pe nume Budașcule! Socrul și neamurile nevestii încep să fiarbă ca un cazan cu smolă. De mult voise socrul lui Budașcu să-l înduplece pe ginere să pună măcar o parte din avere pe numele nevestii, dar acesta nu se înduplecase niciodată.

A venit Budașcu acasă și s'a gândit în fel și chip, și-a muncit toată noaptea creierii și la urmă a recunoscut și el.

— Așa e! Dar dacă nu-l câștig pe Domy și mă duc cu judecata până-mi mânănc toată averea...

— Pune-i, pune-i nevestei pe nume, spuse hotărât dimineața socrul clipind și reț.

Zis și făcut. S'a urcat Budașcu în căruță cu socrul, cu soacra, nevasta, doi martori și a plecat la Săcele la notarul public. Până să dea Budașcu fân la cai și

Eroii noștri

Dulcan

NICOLAE MUNTEANU

FRUNTAȘ

S'a născut în anul 1908, în comuna Lunca de Sus a județului Hunedoara. A coborât din Țara Moșilor încă înainte de a fi încorporat, stabilindu-se în Vulcan ca muncitor la mina de cărbuni, unde se și căsătorește. I-au rămas în urmă trei băieți și o fată.

In ultima vreme fusese angajat cantonier pe șoseaua Vulcan—Tohanul-Vechiu.

Inceputul războiului l-a aflat la granițele Bucovinei, într'un batalion de Vânători de Munte.

A luptat în Crimeea apoi și a căzut la asediul Sevastopolului, la 10 Martie 1942, fiind înmormântat la BACCISARAI—SIMFEROPOL.

Post-mortem i s'a conferit decorația „Bărbăție și Credință“ cu spade, cl. III-a.

Moașa satului

In vremile trecute, nu chiar așa îndepărtate, când părintele boteza pruncul la biserică, se afla prinprejur și moașa satului, care da mână de ajutor la înfășat și desfășat. Moașa era, atunci, o țărancă mai răsărită din sat, cu frică de Dumnezeu și cu rușine de oameni. De câtva timp, moașa satului este cu școală mai „înaltă“, un an sau doi mi se pare. Intorcându-se la vatra satului, e jenat pentru dânsa să mai calce pragul bisericii, căci doar vasta știință ce-o posedă îi dovedește, că omul vine în lume prin mâna moașei și nicidecum prin sprâjinul vreunei nevăzute puteri

Uneori ea este elegant îmbrăcată, iar în colțul buzelor se întrezărește rânjetul sarcastic față de preoteasa satului, care cu sapa în mână vrea să dea pildă de chibzuită gospodărie.

Nouă însă, în unele cazuri, eleganța moașei ne pune întrebarea: Nu cumva între scăderea natalității, acolo unde se observă aceasta, și între eleganța năbădăioasei „intellectuale“ există vreo legătură? Sau, este vorba numai de trecătoare orizonturi senzuale? Oricare ar fi talmăcirea acestei întrebări, la același numitor ajungem:

„Și cum vin cu drum de fier Toate cântecile pier“.

I. L. Ghimbășelu

De pretutindeni

Prima linie ferată internațională

Acum 100 de ani s'a inaugurat linia Anvers—Colonia. Această primă linie internațională din Eu-

ropa a dat ocazie la manifestări de prietenie între cele două orașe comerciale. Comercianții din Anvers au pus la dispoziție o sumă considerabilă pentru terminarea Domului din Colonia.

Băi de sgură în contra reumatismului

In regiunea Ruhr diferite uzine au instalat băi de sgură. Apa este încălzită sgură în stare lichidă, absorbind diferite părți componente ale acesteia și atingând o temperatură de 40 grade Celsius. Aceste băi sunt foarte sănătoase și deosebit de eficiente în contra reumatismului.

Cultivarea pomilor fructiferi cu ajutorul dinamitei

Un grădinar francez cum-părăse un teren necultivat pe care-l transformă într'o minunată plantație de pomi fructiferi, recolta fiind în acest an de 8000 kilograme de mere de prima calitate. Acest succes l-a dobândit cu ajutorul... dinamitei. Grădinarul a luat mai întâiu cele patru hectare de teren, făcând pământul să sară în sus cu nitro-explozibile, până la un metru adâncime. Găurile în pământ mergeau adeseori 7-8 metri. Apoi suprafața a fost nivelată și plantată cu pomi tineri.

Cetind acte vechi

„Sfatul Bătrânilor“

de Ax. Banciu

— Continuare din pag. 5-a —

In Sparta „Sfatul gheronților“ numit „gherusia“ se compunea din 28 de bătrâni trecuți de 60 de ani. Sfatul acesta al bătrânilor avea însărcinarea să aducă legile pe care le dorea în adunarea poporului și tot el judeca în procesele mai de însemnătate

Femeile au o vleață mai lungă

Conform datelor statistice, femeile din Franța par să fie mai rezistente decât bărbații. Astfel din 100.000 de nașteri mai trăiesc după un an 90.962 de băieți și 92.838 de fete. Această diferență nu este încă prea mare, dar la vârsta de 40 de ani e considerabilă, căci atunci mai trăiesc numai 74.988 de bărbați față de 78.381 de femei. Din cele o sută de mii de persoane mai trăiesc la vârsta de 75 ani încă 23.768 de bărbați și 34.821 de femei. Și în căsătorii în cele mai multe cazuri femeile supraviețuiesc bărbaților, și anume în medie cu 3 ani și nouă luni.

Dr. Ungureanu Valeriu

chirurg primar al spitalei „Gh. Mărzescu“ — Brașov, s'a reîntors de pe zonă și își reia consultațiile în Str. Sft. Ioan 21

Rectificare

Articolul „Demnitate românească“, semnat de d-l Radu Gyr și apărut în nr. 4 al „Foi“ noastre, a fost reprodus din „Capitala“ cu câteva omisiuni și scurături, din lipsă de spațiu, pentru care cerem cuvenitele scuze atât autorului cât și cititorilor.

Redacția

să le ia căpeștel de pe cap, socru-său Dobrea și cu nevas-tă-sa, au intrat frumos la notarul public și au aranjat cum a fost mai bine.

— Uite ce e, spuse notarul, când intră Budașcu, bine faci că-ți pui averea la adăpost, dar nu se poate, dragă, să donezi soției nimic, ci mai întâi trebuie să vinzi socrului averea cu acte în regulă, apoi socrul s'o pună pe numele nevestei tale. Numai așa e lucru sigur.

— Hm! s'a gândit omul prins la strâmtoare..., dar domnule notarăș, eu nu pot cheltui acum și cu asta. Mai bine nu mai fac nimic!

— Nu! sări socrul clipind repede din ochi către notar, iau eu cheltuielile asupra mea.

— Fie și așa! zise Budașcu și o piatră mare și grea i se așeză pe inimă. Au încheiat acte în regulă de vânzare și de

cumpărare, au pus o sumă din capul lor, Budașcu a iscălit, martorii au iscălit și seara când s'a întors acasă, Budașcu deși nu băuse nimic, se împletecea ca un om beat și era atât de posomorât ca și negurile de pe dealul Chioliei.

— Cum nu te dumirești, măi omule, îl întrebă răstit, socrul?

— Eh! uite nu mă dumiresc. Adică acum al meu e, ori nu, pământul lui taica?

— Al tău mă, al tău că doar fie-mea nu-i nevastă-ta? Lasă nu-ți mai bate capul, că e bine. Binele a fost că Budașcu se usca pe picioare iar nopțile îi erau niște priveghiuri de mort. Nu știa de ce, dar parcă nu mai era el Budașcu Zinchii, cel mai cărcotaș proprietar din Purcăreni.

Intr'o noapte s'a trezit speriat strigând: taică, taică!

— Ce ai omule, îl întrebă nevastă-sa supărată, ce-l tot strigi? Lasă-l acolo în groapă, să-și doarmă somnul!

— Taică, femeie! Uite-l în locul stejarului din mizuina, face semn către moșie...

Vecinii clătinau din cap. Nu se mai speriau de el ca odinioară. Il priveau cu milă și nu se dumireau, cum de-l prostise Dobrea așa de năprasnic cum nu l-ar fi putut nici pe cel din urmă purcărean? Budașcu ajunsese atât de ursuz, încât în casă începuseră certuri.

— Știi ce?, se răsti într'o zi fata lui Dobrea, mie să nu-mi rozi urechile cu prostiile tale, că pe moșia mea fac ce vreau! Budașcu a sărit ca ars de pe

scaun, a deschis ochi mari arzători ca para focului. Numai acum înțelese tot. A trântit urechii și fără să spună măcar un cuvânt, a ieșit pe drumul satului. În urechi îi văjăia mereu parcă sirena fabricii din Târungeni, iar în apele sufletului se involburau valuri, valuri de amar vind ca o furtună. Glasul lui Budașcu al bătrân se desprinsese încet din sunetul valurilor și-i șopti plângător la ureche:

— Ce-ai făcut, Budașcule taică Pământul nostru, dragul taicăi l-ai prăpădit...

— O, taică, taică, îngăim Budașcu și plângea ca un copil tărându-și bocancii grei prin neaua iernii.

— Sfârșit în n-rul viitor —

România
Județul Brașov Primăria com. Prejmer
Nr. 110/1944

Publicațiune

Târgul de țară din comuna Prejmer, județul Brașov, se va ține în zilele de:
3 Februarie 1944 târg de vite
4 Februarie 1944 târg de mărfuri.
Prejmer la 17 Ianuarie 1944,
Primăria Prejmer

A dispărut copilul Sucu Alexandru de 13 ani, refugiat din Tg-Mureș. Cine știe ceva despre el este rugat să anunțe pe mama lui, Sucu Lucreția, Str. Codru Cosmin 65 Brașov.

Parchetul Tribunalului Brașov

Cererea înregistrată sub Nr. 667/1944

Domnule Prim-Procuror,

Subsemnata Floarea Holovan născ. Gorgan, refugiată din comuna Santău, jud. Sălaj, domiciliată în Brașov, Str. Codru, Cosminul Nr. 65, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de naștere și de căsătorie. Sunt născută în comuna Santău, jud. Sălaj, la data de 21 Martie 1909, de religie gr. cat. din părinții Gorgan Vasile și Terezia Gorgan născ. Sațner, de religie gr. cat. căsătorii legitime.

Sunt căsătorită cu Holovan Carol, de religie gr. cat., în ziua de 28 Noembrie 1928, în fața Ofițerului stării civile din comuna Santău Jud. Sălaj

Propun martori: pe Costin Ioan, Brașov, Str. Codrul Cosminului Nr. 65 și Moldovan Lucreția, Brașov, Str. Codrul Cosminului Nr. 65.

Cu stimă:
Holovan Floarea

Nr. 667/1944
20 Ianuarie 1944.

Noi, Primul-Procuror al Tribunalului Brașov,

în conformitate cu dispozițiile art. III. din Decretul-Lege Nr. 4062/940, referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților, din 14 Decembrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte înscrisuri referitoare la actul al cărui reconstituire se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună de urgență la acest Parchet.

Prim-Procuror
A. Matei

Secretar
A. Vâlceanu

Parchetul Tribunalului Brașov

Cerere înregistrată la Nr. 584/1944

Domnule Prim-Procuror,

Subsemnatul Tamaș Marțian, refugiat din Comuna Ghirliț, Jud. Someș, domiciliat în Brașov, Str. Protopop Voina Nr. 3, vă rog să binevoiți a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de naștere, fiind născut în comuna Ghirliț jud.

Someș la data de 1 Martie 1923, de religie gr. cat., din părinții Gheorghe Tamaș și Ana Tamaș născ. Jucan, de religie gr. cat., căsătorii legitime.

Propun martori pe: Marla Teodor, Brașov Str. Alexandru Lapedatu Nr. 32 și Tamaș Ioan, Brașov Str. Protopop Voina Nr. 3.

Cu stimă
Tamaș Marțian

Nr. 584
18 Ianuarie 1944.

Noi, Primul-Procuror al Tribunalului Brașov,

în conformitate cu dispozițiile art. III. din Decretul Lege Nr. 4062/1940, referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților, din 14 Decembrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte acte ori înscrisuri referitoare la actul al cărui reconstituire se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună de urgență la acest Parchet.

Prim-Procuror

A. Matei

Secretar
A. Vâlceanu

TRAGEREA LA 27 ȘI 28 IANUARIE 1944

LOTERIA DE STAT CLASA 2-A

VĂ CADE PĂRUL?

Nu luați prea în ușor această cădere și nu priviți cu nepăsare cum se pierde zi cu zi o podoabă de preț!
Cu fiecare fir de păr, se duce puțin din viața și tinerețea D-v. Considerați această înștiințare nu numai ca un sfat amical, dar și ca un avertisment pe care îl dăm tinerilor între 20 și 30 ani.
De aceea, dacă observați că părul D-v. își pierde strălucirea și frumusețea și e plin de măreajă, dacă la pieptănând scoateți pieptenele pline de păr, să știți că părul D-v. este în primejdie și că vă amenință chelia urâtă, nesănătoasă și nevindecabilă.
Pentru tămăduri și sfaturi cereți chiar azi broșura No. 8 trimițând bonul de mai jos, împreună cu lei 20.— în mărci postale către LABORATORUL VOREL PIATRA-N. Este o broșură extrem de interesantă, cuprinzând îndrumări pentru buna îngrijire a părului și multe sfaturi folositoare.

BON No. 12

pentru broșura nr. 8
Acest bon se va tăia și trimite împreună cu 20 de lei în mărci postale către LABORATORUL VOREL PIATRA-N.

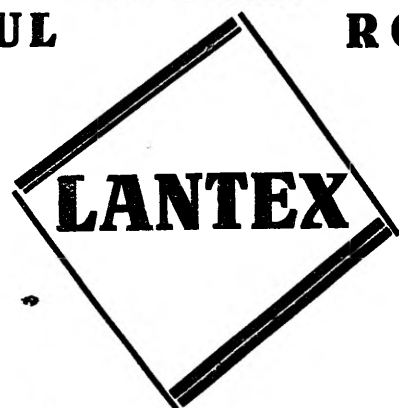

Laboratorul VOREL Piatra-N.

S'a deschis MAGAZINUL ROMANESC
Plaja Libertății 14

stofe, mătăsuri, fricotaje,

ciorapi, pânzeturi etc.

Lila Măzgăreanu

Telef. 2905

Telef. 2905

TIPOGRAFIA

„ASTRA”

Execută orice tipăritură sau lucrare de legătorie

Telefon 1102

Aveți încredere într'o întreprindere curată românească.

Atelierele: Str. Lungă No. 1. (în curtea cinematografului „ASTRA”)

Informațiuni

Abonamente de sprijin

Banca Națională a României, București	Lei 50.000
Dr. Alexandru Suru, Insp. general Brașov	2000
Dr. Eugen Bianu, București	1000
Protopap Vasile Stoicane, Zărnești	1000
Dr. Dionisie Roman, avocat, Mediaș	1000
Bianu Aurel, Sibiu	1000
General Nic. Sc. Negreanu, București	500
Colonel Ștefan Dimitropol, București	500

Asociația

„Prietenii Universității”

Filiala Brașov, în adunarea generală din Dec. 1943 a ales ca membru de onoare și pe d-l Dr. Sever Pop, ajutorul de primar al Municipiului. Precizăm această, deoarece din darea de seamă publicată într'unul din nr. trecute, numele d-sale, din greșeală, a fost omis.

Conferințe

D-l Dr. Sabia Cioranu, directorul Băncii Naționale, va conferința Duminică 23 Ianuarie 1944, în sala Camerei de Comerț, ora 11.30 despre: Rolul Băncilor în pregătirea Unirii, în ciclul Factorii transilvani ai Unirii dela Alba-Iulia.

Parchetul Tribunalului Brașov

Cererea înregistrată la Nr. 435/1944

Domnule Prim-Procuror

Subsemnata Raita Ana născ. Moldovan, refugiată din Tg. Mureș, domiciliată în Brașov Str. Nicolae Bălcescu Nr. 1/A, vă rog să binevoiti a dispune îndeplinirea formelor legale pentru reconstituirea extrasului meu de naștere, fiind născută în Comuna Păinjenți Jud. Mureș, la data de 14 August 1903, de religie gr. cat., din părinții Moldovan Vasile și Maria Moldovan născ. Gheodeon, de religie gr. cat., căsătorii legitime.

Propun martori pe: Vancea Simion, Brașov Str. Toma Ionescu Nr. 8 și Ocneanu Valeria, Brașov Str. Gh. Lazăr Nr. 39.

Cu stimă
Raita Ana n. Moldovanu

Nr. 435.
17 Ianuarie 1944

Not, Primul Procuror al Tribunalului Brașov.

În conformitate cu dispozițiunile art. III din Decretul Lege Nr. 4062/940 referitor la reconstituirea actelor de stare civilă ale refugiaților din 14 Decembrie 1940, invităm autoritățile și persoanele care dețin extrasul sau alte înscrisuri referitoare la actul a cărui reconstituire se cere prin petițiunea de mai sus, să le depună la acest Parchet.

Prim Procuror,
A. Pințea

Secretar
A. Vâlceanu

Cronica Războiului

Frontul diplomatic

de **Mardare Mateescu**

„Curajul” mareșalilor maghiari...

a fost evidențiat chiar de o telegramă transmisă din Capitala regatului St. Stefan (al cărui președinte „de republică” este d. Hory). În acea telegramă se spune că mareșalul *Ferenc Feket-halmi-Czeydner*, fost comandant al trupelor de ocupație din regiunea *Bacska*, împreună cu mai mulți alți ofițeri au fost dați în judecată sub învinuirea de a fi depășit atribuțiunile lor militare. După cum se știe în acea regiune, ocupată de unguri, au fost omorâți mai mulți civili. Înainte de darea verdictului, mareșalul, doi ofițeri de honvezi și un ofițer de jandarmi au fugit. Ei sunt considerați ca dezertori și împotriva lor au fost lansate mandate de arestare. Așa curaj al răspunderii mai rar...

Mersul războiului

Prăbușirea frontului de răsărit așteptată de sovietici nu s'a întâmplat. Din contră, ofensiva de iarnă a bolșevicilor s'a izbit de puternica rezistență a forțelor germano-române. În ultimele săptămâni se aștepta ca, măcar frontul de sud să fie împins conform planurilor întocmite de statul major sovietic. Surpriza pentru aceștia a fost destul de mare. Trupele române au dat la *Kerci* replica convenită. Ele sunt hotărâte să nu dea niciun pas de teren din cel pe care îl dețin acum. Capul de pod de la Nicopol rezistă de asemenea. Aceste două puncte înaintate nu permit comandamentului sovietic să facă sforțări în alte sectoare. Teama unei contraofensive germane și române, adică întrebunțarea cu efecte a trupelor din *Crimeea* și din *colul Niprului* micșorează avântul sovietic. Primul val al ofensivei sovietice este considerat ca prăbușit și aceasta nu din cauza epuizării ci a contramăsurilor germane. Deschiderea unui alt sector de luptă, la Nord, este dovada evidentă a lipsei de progres în Sud. Astăzi marea ofensivă sovietică se stinge lent, în timp ce momentul unei contraofensive germane se apropie. Atacuri sovietice au fost înregistrate la *Kerci*, la *Nevel*, la Nord de lacul *Ilmen* și în sectorul *Leningradului*. Aci s'a dat o bătălie de mare amploare. În două zile sovieticii au pierdut 150 de tancuri, fără ca aceste pierderi să aibă un rezultat satisfăcător.

În *Italia*, cele două armate americane au schimbat doar focuri de artilerie. Pozițiile sunt aproape ne-schimbate.

În ultima săptămână aviația n'a avut vreo activitate deosebită.

Citiți și răspândiți

„Gazeta Transilvaniei”

„GAZETA TRANSILVANIEI”

Redactor responsabil
ION COLAN

Redacția și Administrația
BRAȘOV
B-dul Regele Ferdinand No. 12
TL 1513

Abonamentul anual Lei 400
Autorități și Societați Lei 800
Membrii „Astrei” din
comunele jud. Brașov
și refugiații săteni din
Ardealul de Nord Lei 200

Conflictul sovieto-polonez

este departe de a fi lichidat. Din contră, presa sovietică a luat o atitudine și mai dâră, fapt care a determinat ca unele ziare engleze să califice răspunsul Moscovei ca o atitudine de neînțelept. Este vorba doar deocamdată numai de un schimb de vederi între guvernul polonez dela Londra și Kremlin, iar acest schimb de vederi, sau mai bine zis atitudinea Polonezilor se confundă cu însăși politica engleză privitoare la Europa. Războiul actual a izbucnit din cauza Poloniei și pentru instaurarea unei ordine care să asigure pentru o lungă durată de timp înțelegerea între neamuri, fie că acestea sunt din lumea veche sau din cea nouă. Va renunța oare Anglia la principiile care i-au impus atitudinea din 1939? Faptul că guvernul polonez dela Londra se cramponează în atitudinea sa este semn al aprobării și încurajării engleze. Asupra răspunsului dat de sovietici ziarul „Evening News” scrie: „Kremlinul întrebuințează un limbaj cam aspru în răspunsul său. Se pare că pericolul este latent și că „vechile prejudecăți”, precum și „noile ideologii” iau foc din nou. Englezii nu ar trebui să se enerveze atât de mult. Pentru ei nu există decât un singur lucru care contează și anume acela de a ști cum vor face pentru a contribui la aranjarea acestei nenorocite chestiuni. Deși alcătuirea „liniei Curzon” — scrie ziarul — a fost chintesența primei manevre de apropiere de Rusia sovietică, ea nu a fost menținută în răspunsul polonez”. Aceasta este primul comentariu făcut de un ziar englez cu privire la conflictul ruso-polon.

In America

reprezentantul comitetului polon emigrat a făcut o vizită d-lui *Cordell Hull*, ministrul de externe al Statelor Unite, pentru a ruga prin el guvernul american să accepte, în interesul unității aliaților, propunerile polone. Tonul împăciitor al răspunsului polonez a făcut să se nască în cercurile diplomatice din Washington speranța că ar fi posibil ca Moscova să fie câștigată în favoarea reluării relațiilor diplomatice cu reprezentanții comitetului polonez. În cazul că U. R. S. S. persistă în atitudinea sa, cercurile americane speră să rezolve incidentul printr'un arbitraj.

Refuzul sovietic

de a discuta cu guvernul polonez, emigrat la Londra, se baza pe faptul că Polonezii nu doresc o bună vecinătate cu Rusia sovietică deoarece au refuzat să recunoască linia Curzon — spun cercurile politice rusești.

Intrevederea dintre d-nii Churchill și De Gaulle

a avut loc în Marocul francez, imediat după restabilirea sănătății premierului britanic. Știrea a fost transmisă de o telegramă din Geneva care caracterizează întâlnirea dintre cei doi oameni politici ca pe „o reuniune cu caracter riguros practică”.

Trafiativele secrete de pace separate

dintre Englezi și Germani au fost desmintite. Prima desmintire a fost a guvernului britanic, după care ministrul de externe german a luat o atitudine categorică împotriva unor astfel de svorniri neseriouse.

Cercurile politice interesate au dat de firul acestor svorniri. Ele au fost lansate de o știre din Cairo, publicată de ziarul „Pravda”. După acea știre ar fi avut loc: *întâlniri secrete pe coasta peninsulei Iberice între d-l von Ribentrop, ministrul de externe german și personalități de seamă britanice.* „Pravda” spune că scopul acelor întâlniri ar fi fost stabilirea condițiilor în legătură cu tratarea unei păci și că se crede că această întrevedere nu s'ar fi terminat fără rezultate.

La Berlin există ferma convingere că Stalin a urmărit o nouă presiune asupra aliaților săi, spre a provoca, pe cât posibil, o prăbușire morală a acestora față de desășurarea de forțe bolșevice. *Stalin are — după cum reiese dintr'un ziar suedez — intenția de a rezolva, fără colaborarea anglo-americană, toate problemele europene din sfera de interese bolșevice.*

Apelul d-lui Roosevelt

adresat Americanilor pentru subscrierea la cel de al patrulea împrumut de război american, recunoaște că: *„Înainte ocupării de fapt a orașelor Berlin și Tokio, nu ne putem lăsa duși de iluzii socotind că războiul este aproape pe sfârșite. Cele mai grele operațiuni militare sunt cele ce se vor face de-acum înainte și nu cele ce s'au efectuat până acum”.*

Tancuri americane

au fost din nou întrebuințate în luptele de pe frontul de răsărit. Ele reapar în luptă după o pauză destul de îndelungată. Este vorba de tancuri grele de construcție destul de veche. Nu se precizează însă dacă acest material de luptă a fost trimis acum de americani sau dacă a fost ținut de sovietici pentru a fi întrebuințat în lipsa altora de fabricație rusească.

Noi conducători de oștiri

Subșef al armatei turcești a fost numit generalul de armată *Salih Omurtak*, care a fost până acum membru în Consiliul superior militar. Generalul *Eisenhower* a preluat în Marea Britanie noile sale funcțiuni de comandant suprem aliat al forțelor expediționare britanice și nord-americane. Înainte de a pleca în Anglia generalul *Eisenhower* s'a întâlnit cu d. *Roosevelt* și cu generalul *Geore Marshall*, șeful statului major al armatei americane. Până la sosirea titularului generalul *Harry* a luat comanda fortăreții britanice dela Gibraltar. Până acum nu se cunoaște numele viitorului guvernator al Gibraltarului.